

Значний вплив на поетичну творчість Гейне справила німецька народна пісня, на зразках якої він учився майстерності безпосереднього, щирого зображення почуттів. Гейне починав писати в той час, коли в Німеччині лірична поезія переживала розквіт. Епоха романтизму зробила лірику традиційним жанром німецької літератури. Його поезія стала вищим досягненням німецького романтизму. Гейне відкидав застарілі поетичні умовності, висловлюючи свої почуття без риторики й поезики, а іноді дозволяв собі навіть іронізувати над їх пристрасною. Простота, природність, імпровізаційність його поезії підкорили тодішнього читача. Гейне сприяв «спрощенню» лірики, з космічних висот і неозорої далечі він переніс поезію в бюргерську вітальню, але від цього вона не перестала бути щирою і значущою. Без кохання немає щастя, без щастя неможливе життя — це кредо ліричного героя «Книги пісень» Гейне [7, 3]. Ліричні вірші насичені ознаками повсякденності, які змушують повірити в щирість почуттів. Крізь ліричну схвильованість постійно проривається іронічна інтонація. Герой «Книги пісень», і який би він не був щасливий, завжди пам'ятає, що це лише мить, а не одвічне блаженство. Він знаходить у собі сили посміхнутися, навіть коли його почуття не поділяють, жити далі й знову кохати. Завдяки іронії Гейне піднімається над своїм ліричним героєм, автор завжди мудріший, ніж той, про кого він пише. Назвою «Книги пісень» Гейне визначив жанр і традицію своєї лірики: поет у першій своїй книзі наслідував традиції німецького фольклору. Він узяв деякі теми й мотиви з усної народної творчості, форма багатьох його віршів близька до пісні. Подібно до німецької пісні, вірші Гейне часто схожі на ліричний монолог, а явища природи й почуття героя утворюють паралель. Жанрова своєрідність пісні зумовила вільну поетичну форму. Разом з тим, у «Книгу пісень» увійшло багато віршів, які були написані в строгих канонічних жанрах сонета, балади, романсу. Молодий Гейне намагався показати свій поетичний хист у різних жанрах, які відбивали зміни настрою ліричного героя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Берковский Н. Я. Романтизм в Германии. – Л., 1973. – 120 – 135.
2. Дейч О. Генріх Гейне / Генріх Гейне. Вибрані твори : У 2 т. – Т. 1., К., 1956. – С 5 – 7, 22 – 42, 191 – 253.
3. История эстетики. Памятники мировой исторической мысли. – Т.3. – М., 1967. – С. 10, 25 – 30.
4. История немецкой литературы. – Т. 3. – М., 1996. – С. 110 – 115.
5. Наливайко Д. Генріх Гейне // Вікно в світ : історія літератури. - № 2. – К., - 2000. – С. 147 – 160.
6. Матузова Н. Генріх Гейне / Генріх Гейне. Твори. – К. : Молодь. – 1974. – С. 11 – 18.
7. Штагубн Г. Генріх Гейне : самотній поет між релігіями і націями. / Зарубіжна література. - № 3. - К., 2006. – С. 3.

Харшин Н.

Науковий керівник – доц. Боднар В. Т.

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ШКІРЯНОЇ ПАНЧОХИ ГЕНІАЛЬНОГО ДЖ.Ф.КУПЕРА

Історію американського романтизму неможливо уявити собі без романів Фенімора Купера. Багато в чому завдяки саме його творчим зусиллям американська проза змогла знайти свій неповторний голос, а американська історія, в ту пору ще не зовсім багата, була усвідомлена як матеріал благодатний і гідний пензля великого художника. Купер відкрив для читачів усього світу живописний і романтичний світ «кордону». Він став першим американським письменником, ім'я якого вийшло за кордони США. Вважається, що він відкрив європейцям Америку, створив національне обличчя американця, як в позитивному, так і в негативному сенсі, і навіки прославив людину честі і мужності.

Творчість Фенімора Купера привертала увагу багатьох дослідників і навряд чи хтось з американських письменників удостоївся за життя таких нестримних похвал, як Фенімор Купер. Теккерей вважав, що Шкіряна Панчоха стоїть в одному ряду з безсмертним дядьком Тобі із роману Лоренса Стерна «Трістрам Шенді» і краший за будь-якого з персонажів Вальтера Скотта. Белінському цього здалося мало, і він поставив Купера поруч з Сервантесом і навіть Гомером. Бальзак, за власним зізнанням, читаючи романи американського письменника,

«гарчав від задоволення». Він справедливо зауважив: «Велич Купера — це віддзеркалення величі природи, яку він зображує». Великий російський поет Пушкін зазначав багату поетичну уяву Купера. І це справедлива оцінка, адже про один могутній талант ідентично може сказати лише інший великий талант[7].

Але найбільш вдалу загальну характеристику творчості Купера дав американський літературознавець Стенлі Т. Уїльямс: «Не такий вимогливий до літературної майстерності як Ірвінг, Купер здобув популярність зображенням романтики і буднів фронтиру, лісів та морів, демократії та долі Америки. Чоловік дії, котрий став романістом через випадковий збіг обставин, він і власний талант розвинув «насамперед завдяки своїй енергії». У передмовях, памфлетах, історичних працях і романах він висловлює свої погляди на сучасність, використовуючи, як й Ірвінг, все нові можливості розвитку культури, крім лише театру. Він був Агамемнон за письмовим столом й у полемічних сутичках і однак залишив нам три десятки романів, кілька вічно молодих публіцистичних книжок та два-три безсмертні образи. Його енергійний темперамент викликав свого часу нищівні нападки критиків, а жвавість Куперової думки захоплює читача і досі. Коли ми читаємо романи Купера, то дихаємо повітрям морів та незайманих озер, чуємо тряскіт пострілів з рушниці Шкіряної Панчохи. Купер не лише незрівнянний критик бундючної американської демократії, а й неперевершений оповідач, творець наших власних «арабських казок» фронтиру» [6].

Поступово з письменника «для дорослих» Купер перетворився на незрівнянного письменника для юнацтва. Багато поколінь читачів з дитинства виховувалися на його творах. І як зазначали сучасні критики, що романи Джеймса Фенімора Купера давно, ще в минулому столітті, стали класикою дитячого читання. У них і тепер захоплює гострота сюжету, екзотичний колорит розповіді, а також філософський, гуманістичний зміст, виразний читачеві будь-якого віку.

«Виховуюче значення книг Купера - безсумнівне. Вони впродовж майже ста років були улюбленим читанням юнацтва усіх країн, і, читаючи спогади, ... ми нерідко зустрінемо вказівки, що книги Купера служили хорошим вихователем почуття честі, мужності, прагнення до вчинку» [2].

Велику славу принесла Фенімору Куперу його пентологія про Шкіряну Панчоку. Це головне творіння усього життя Купера. У 1850 році, підводячи підсумки 30-річної літературної діяльності, Купер (на той час автор уже 32 романів) писав: «Якщо якомусь твору, який вийшов з-під цього пера, судилося пережити себе, то це безперечно буде серія романів про Шкіряну Панчоку» [2]. Історія підтвердила справедливості припущення, адже не дарма письменника називали «американським Вальтером Скоттом» і критики справедливо цінували його творчість як творчість «геніального Купера» [7].

Уся ця серія романів (як її називають деякі дослідники «індійські романи») об'єднуються головною темою – темою боротьби індіанських племен проти колонізаторів, та образом мисливця Натаніеля Бампо, у якого є багаточисленні прізвиська: Звіробій, Слідопит, Соколине Око, Шкіряна Панчоха, Довгий Карабін.

Це «П'ятикнижжя» про Шкіряну Панчоку охоплює в цілому період в 60 років - з 1740 по 1800 рік. При цьому, якщо вибудувати романи в порядку їх опублікування, ми ніби рухаємося назад в часі, тому й розташувати їх слід у певному порядку: «Піонери» (1823), «Останній з могікан» (1826), «Прерія» (1827), «Слідопит» (1840), «Звіробій» (1841) [6].

Читачі вперше зустрілися зі Шкіряною Панчохою, завдяки роману «Піонери», який вийшов у 1823 році і якому судилося стати одним з найпопулярніших романів американської літератури. Видатний письменник Америки Фенімор Купер саме цим романом почав свою знамениту серію книг про мисливця, розвідника, слідопита Натаніель Бампо.

Образ Натті Бампо, що проходить через усі п'ять романів, - чи не найбільша удача письменника. Життєрадісний, привабливий, Бампо несе в собі риси авторського і загальнолюдського ідеалу.

«Я часто думаю, - каже Натті, - що Господь простяг перед Штатами голу прерію в застереження для людей: нехай бачать, до чого вони можуть довести землю в своєму безумстві!» [3]. Романи завершуються смертю Натті. Він відходить з життя разом з тією

Америккою, яку любив, - прекрасною країною, навіки змальовані романтичним пером Фенімора Купера.

Ми із захопленням читаємо книги про людей далекого минулого Америки, про події двохсотлітньої давності ... . Бо, що ніколи не застаріють благородство улюблених героїв Купера, їх мужність, почуття товариства і вірної дружби, їх самовладання в небезпечні хвилини життя, повної боротьби і діяння. Тай чи можуть застаріти добрі почуття письменника до «людей червоної шкіри», про яких американці, повні расової зарозумілості придумали нелюдську жорстоку приказку: «Гарний індіанець - мертвий індіанець» [3].

У цих романах нас захоплюють надзвичайною жвавістю фарб змальовані Купером пейзажі: тиша лісів і чистих річок, глді озер і далі прерій - картини, що відтворюють у нашій уяві всю велич, достаток майже незайманої людиною американської природи далеких часів.

Коли більше ста років тому європейські читачі вперше прочитали романи Купера, вони не тільки були вражені талантом художника: з великим інтересом знайомилися вони з країною, яка виникла перед ними волею письменника, і яка до того ж тривалий час для багатьох із них була майже невідомою. Все це, відтворене Купером з гострим відчуттям національної своєрідності його країни, зачарувало, і досі зачаровує читачів свіжістю і пізнавальною силою [7].

Фенімор Купер своєю зброєю – думкою та пером - зумів полонити серця багатьох читачів, фанатів та дослідників його творчості. Його зброя й донині «вважає» - полонить серця захоплених і вдячних читачів, дивує дослідників, а отже – множить «клуб фанатів» творчого світу геніального американського письменника Ф.Купера.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Джеймс Фенімор Купер/Последний из могикиан или повествование о 1757годе.-М.:Правда,1985.-384с.
2. Зарубежная література для детей и юношества./ Н.П.Банникова, М.П. Бархота, Т.Д.Венедиктова и др.-М.: Просвещение,1989. – 255с.
3. Купер Джеймс Фенімор/Пионеры. – 1982. – 480с.
4. Купер Ф.Звіробій: – Роман. – К.:Дніпро, 2001. – с.462
5. Купер Д.Ф. Прерія: Роман / пер. з англ. Н. Вольпін; М.: Видавництво «Дитяча Література», 1980
6. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму: Підручник. – К.:Заповіт,1997. – 464 с.
7. Писатели США. Краткие творческие биографии.сост.и общ.редакция Я.Засурского, Г.Злобина, Ю.Ковалева. – М. – Радуга,1990. – 624 с.
8. Шейнкер В. Н. Исторический роман Дж. Ф. Купера, его истоки и своеобразие. – С. 42-45.

Волошина О.

Науковий керівник – доц. Заборна М.С.

ПРАГМАТИЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ КОНВЕНЦІЙНИХ ВИБАЧЕНЬ В УКРАЇНСЬКІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Людина втілює свої думки та емоції у висловленнях. Саме ж висловлення – мовна конструкція, яка розглядається як складова комунікативної ситуації. Виступаючи складовою комунікативної ситуації, висловлення ідентифікується як мовленнєвий акт, де присутні мовець і слухач. Мовленнєвий акт – об'єкт дослідження спеціальної науки, відомої як синтаксична прагматика. У її контексті мовленнєвий акт – це цілеспрямована дія мовця в ситуації безпосереднього спілкування зі слухачем.

В системі мовленнєвих актів виокремлюється акт вибачення. Його мовленнєве оформлення задається позамовними чинниками, так званими прагматичними детермінантами. Одним із цих чинників є прагматична ситуація. З огляду на характер мовленнєвої ситуації можна говорити про певні прагматичні види вибачень. Одним із них є вибачення конвенційні. Зазвичай, у кожній культурі є правила етикету, яких необхідно дотримуватися. Незначні порушення етикету викликають до життя конвенційні вибачення. Це, так би мовити, вибачення за «погану поведінку». Вони служать для встановлення соціальної гармонії. При конвенційних вибаченнях у наміри адресата входить не лише заглядати провину, а й підтримати думку про себе як про ввічливу людину, а також продемонструвати повагу до адресанта.